Lasten suojelun toimintaperiaatteet

VIOLA väkivallasta vapaaksi ry

Nämä toimintaperiaatteet kuvaavat toimenpiteitä, joilla varmistetaan, etteivät VIOLAn henkilöstö, toiminta tai hankkeet aiheuta lapsille haittaa tai altista heitä haitan, väkivallan, kaltoinkohtelun tai hyväksikäytön riskille ja että lasten turvallisuutta koskevista huolista ilmoitetaan asianmukaisesti. VIOLA sitoutuu suojelemaan kaikkia työskentelyssä ja toiminnan piirissä olevia lapsia riippumatta heidän toimintakyvystään, alkuperästään, kielestään, uskonnostaan, sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai perheen tilanteesta.

VIOLAn lasten suojelun toimintaperiaatteet ja järjestelyt on suunniteltu tukemaan lapsen turvallista osallistumista ja lapseen mahdollisesti kohdistuvien riskien ehkäisemistä, tunnistamista, raportointia ja hallintaa. Toiminta ei lisää lapseen kohdistuvaa tai lapsen kautta tapahtuvaa riitelyä tai väkivaltaa. Lasten oikeus apuun ja suojeluun on sisällytetty toimintaan, hankkeisiin, tapahtumiin, viestintään ja kumppanuuksiin.

VIOLA väkivallasta vapaaksi ry

VIOLA on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenjärjestö, joka ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa ja tukee lasten, aikuisten ja perheiden turvallista arkea erilaisissa elämäntilanteissa. VIOLA tarjoaa ohjausta ja neuvontaa, yksilö-, pari- ja perhetyötä, ammatillisesti ohjattuja vertaistukiryhmiä sekä vapaaehtoistukea. Apua tarjotaan ennaltaehkäisevästi jo varhaisessa vaiheessa, tukien voimavara-, itsetunto- ja tunnetyöskentelyllä. Väkivaltatyössä apua tarjotaan väkivaltaa kokeneille, käyttäneille tai sen käyttöä pelkääville lapsille ja aikuisille sekä heidän läheisilleen. Tukikeskus Varjo auttaa eron jälkeisen väkivallan ja vainon tilanteissa. Violan toimintaan ja työskentelyyn osallistuminen on vapaaehtoista.

Oikeudellinen perusta ja soveltamisala

Toimintaperiaatteet perustuvat YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, Suomen kansalliseen lapsistrategiaan ja soveltuvaan Suomen lainsäädäntöön sekä Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmaan 2026–2033. Lapsen oikeuksien sopimus muodostaa kattavan kehyksen lasten suojelulle ja osallisuudelle. Kaikissa lapsia koskevissa toimissa lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon. Lapsella on oikeus osallisuuteen, syrjimättömyyteen, yksityisyyteen sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta.

Periaatteet koskevat kaikkia VIOLAssa tai yhteistyössä toimivia, kuten henkilöstöä, hallitusta, vapaaehtoisia, harjoittelijoita, kokemustoimijoita ja muita VIOLAn puolesta toimivia sekä yhteistyökumppaneita sovitussa toiminnassa. Ne koskevat asiakas- ja ryhmätyötä, tapahtumia, viestintää, tutkimusyhteistyötä, kehittämistä ja hankkeita sekä verkkotyötä. Huomioon otetaan myös aikuisten kanssa tehtävän työn vaikutukset lapsiin.

VIOLAssa tarkistetaan näitä toimintaperiaatteita säännöllisesti, jotta varmistetaan, että ne vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä, kansallisia ohjeita ja kansainvälisiä lasten suojelun standardeja.

Toimintaperiaatteet, ihmiset, menettelyt ja vastuuvelvollisuus muodostavat Keeping Children Safe -standardien mukaisen kokonaisuuden. Lapsilähtöistä monialaista yhteistyötä ohjaa myös komission suositus (EU) 2024/1238.

Keskeiset toimintaperiaatteet

VIOLA ei hyväksy minkäänlaista lapsiin kohdistuvaa epäasiallista toimintaa, väärinkäytöksiä tai lapsille aiheutuvaa haittaa omassa toiminnassaan tai sen kautta. Lapsia on suojeltava mahdollisimman kattavasti toimilta, jotka altistavat heidät väkivallan, kaltoinkohtelun, hyväksikäytön, syrjinnän, loukkaantumisen, yksityisyyden loukkaamisen tai muun haitan riskille. Kaikenlainen lainvastainen, turvaton tai kaltoinkohteleva toiminta lapsia kohtaan on kielletty. Tämä koskee fyysistä ja henkistä kaltoinkohtelua sekä toimintaa, joka häpäisee, nöyryyttää, vähättelee tai syrjii lasta tai sulkee hänet ulkopuolelle. Lasten

keskinäiseen väkivaltaan ja kiusaamiseen puututaan. Lähisuhdeväkivallan näkemisen, kuulemisen ja uhan vaikutukset sekä pakottava kontrolli, vaino, eron jälkeinen ja taloudellinen väkivalta huomioidaan toiminnassa.

Lasta kuullaan ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapselle voidaan ETKL:n toimintaperiaatteen mukaisesti tarjota ohjausta ja neuvontaa Violassa, ilman varsinaista työskentelyjaksoa, tilanteessa, jossa huoltaja(t) eivät anna lupaa työskentelyyn. Hänen näkemyksensä ja ratkaisujen vaikutukset turvallisuuteen otetaan huomioon lapsen edun arvioinnissa. Osallistuminen on turvallista ja vapaaehtoista. Lapsen ei tarvitse kertoa väkivaltakokemuksistaan, ja hän voi pitää tauon tai lopettaa osallistumisen. Lapsen hyvinvoinnin muutoksia työskentelyn aikana mitataan ja hän antaa palautetta tuen onnistumisesta. Huoltajan suostumus työskentelyyn, lapsen oma halukkuus, saavutettavuus ja jälkituki varmistetaan. Lähellä aikuisuutta olevan nuoren kohdalla huomioidaan hänen itsenäinen puhevaltansa ja mahdollisuus tulla kuulluksi huoltajan mahdollisesta vastustuksesta huolimatta.

Lapset ja nuoret voivat osallistua vapaaehtoisina toiminnan kehittämiseen ja heidän kokemuksiaan tuodaan näkyväksi.

Turvallinen rekrytointi ja rikostaustan tarkistaminen

VIOLA arvioi lasten kanssa toimivien henkilöiden soveltuvuuden tehtävään. Rekrytoinnissa selvitetään henkilöllisyys, tehtävään tarvittava koulutus ja ammattioikeus, käsitellään lasten suojelua haastattelussa ja tarkistetaan suosittelijat sovitulla tavalla. Rikostausta tarkistetaan soveltuvan lain edellyttämissä ja sallimissa tehtävissä. Työntekijöihin sovelletaan lakia 504/2002 ja vapaaehtoisiin lakia 148/2014. Harjoittelijoiden tarkistusvastuusta sovitaan oppilaitoksen kanssa. Kumppanien ja palveluntuottajien tarkistusmenettelyt varmistetaan niiden vastuiden mukaisesti.

Rikosrekisteriote saa olla enintään kuusi kuukautta vanha. Otteesta ei oteta kopiota eikä rikostietoja tallenneta. Vaaditut tarkistukset ja perehdytys tehdään ennen itsenäistä lapsikontaktia. Tarkistus ei korvaa valvontaa, koulutusta tai huoliin reagointia.

Toimintarajat, perehdytys ja koulutus

Jokaisen VIOLAn puolesta toimivan on kohdeltava lapsia asianmukaisesti. Lasten kanssa sovitaan ikätasoiset säännöt toisten kunnioittamisesta, koskemattomuudesta ja yksityisyydestä. Aikuiset vastaavat puuttumisesta ja kaikkien osapuolten tuesta. Kaikki VIOLAn puolesta toimivat perehdytetään ja he sitoutuvat käyttäytymisohjeeseen. Perehdytys kattaa riskien tunnistamisen, ilmoittamisen ja reagoinnin. Osaamista ylläpidetään säännöllisellä koulutuksella ja VIOLA sitoutuu tiedottamaan henkilöstölle, luottamushenkilöille ja vapaaehtoisille säännöllisesti näistä lasten suojelun toimintaperiaatteista, mukaan lukien ilmoitusmenettelyt, vastuullinen toiminta ja asianmukainen reagointi huolitilanteisiin.

Aikuisuuteen, auktoriteettiin tai luottamusasemaan liittyvää valtaa ei saa käyttää väärin. Seksuaalinen tai romanttinen suhde toimintaan osallistuvaan lapseen, salaiset tapaamiset, yksityiset somekontaktit ja salaisuuksien vaatiminen ovat kiellettyjä. Lapsen aloitteeseen tai oletettuun suostumukseen vetoaminen ei poista kieltoa. Kosketuksessa kunnioitetaan lapsen tarpeita, hyväksyntää ja rajoja. Lahjat ja korvaukset ovat sovittuja ja läpinäkyviä.

Turvalliset toimintatavat ja kumppanuudet

Lasten turvallisuusriskit arvioidaan ennen toimintaa ja olosuhteiden muuttuessa. Arvio kattaa tilat, valvonnan, kahdenkeskiset tapaamiset, kuormituksen, saavutettavuuden, verkkoympäristön ja tietosuojan. Ryhmissä on lähtökohtaisesti kaksi perehdytettyä aikuista; yksilötapaamisten turvallisuus ja avun saaminen varmistetaan. Retkien, kuljetusten, yöpymisten ja lapsen luovuttamisen järjestelyt sovitaan erikseen. Lapsen ja turvallisen läheisen sijainti suojataan, ja yhteydenpitotapa sovitaan turvalliseksi.

Lähisuhdeväkivallan (erityisesti eron jälkeisen vv:n ja vainon) tilanteissa kunkin lapsen turvallisuutta arvioidaan yksilöllisesti ja tarvittaessa toistuvasti.

Riskinarvioinnissa ja -hallinnassa huomioidaan lapsikeskeisyys: mm. etteivät yhteydenpito lapseen ja vanhempaan/vanhempiin tai tapaamisaika ja -paikka paljasta tarpeettomasti lapsen tai lapselle turvallisen läheisen sijaintia tai avun hakemista. Lasta koskeva riskinarviointi sisältää Violan työskentelyssä myös lasta suojaavien tekijöiden vahvistamista.

Lasta koskevissa turvaamistoimenpiteissä arvioidaan ja kartoitetaan monialaisen verkostoyhteistyön mahdollisuus viranomais- ja järjestötoimijoiden suhteen.

Lasten suojelu sisällytetään VIOLAn toimintojen suunnitteluun, budjetointiin ja hankintoihin. Lasten kanssa toimivien kumppanien suojelukäytännöt tarkistetaan, ja vastuista sekä huolten ilmoittamisesta sovitaan ennen yhteistyötä. Merkittävää hallitsematonta riskiä sisältävää toimintaa ei aloiteta tai jatketa.

Verkkotyö, digitaalinen turvallisuus, kuvat, tallenteet ja henkilötiedot

Suojeluperiaatteet koskevat myös chat-palveluja, sosiaalista mediaa, etätapahtumia ja sähköistä viestintää. Niihin käytetään vain VIOLAn hyväksymiä työkanavia. Erityistä huomiota kiinnitetään yksityisyyteen, epäasiallisiin yhteydenottoihin, verkkohäirintään ja hyväksikäyttöön.

Asianmukaisia turvallisuus- ja suostumuskäytäntöjä noudatetaan aina, kun lapsia valokuvataan, heistä tehdään ääni- tai audiovisuaalisia tallenteita tai heitä kuvataan muulla tavoin. Lupa ei oikeuta turvallisuutta vaarantavaan julkaisuun. Haastatteluissa ja raportoinnissa on kunnioitettava sekä luottamuksellisuutta että lasten oikeutta saada näkemyksensä huomioon otetuiksi ja tulla kuulluiksi. Kaikki lapsilta kerätyt tai lapsia koskevat henkilötiedot suojataan asianmukaisesti.

Lapsia koskevia henkilötietoja käsitellään tarpeellisuusperiaatteen, asianmukaisen oikeusperusteen ja tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Käyttöoikeudet ja säilytysajat määritetään sisäisissä ohjeissa. Lapselle annetaan ymmärrettävä tietosuojainformaatio. Huoltajien informoinnissa, työskentelyyn osallistamisessa ja tietojen luovuttamisessa arvioidaan aina lapsen etu, sovellettavat oikeudelliset velvoitteet ja mahdolliset turvallisuusriskit.

Lapselle ei aseteta vastuuta huoltajien välisen tiedonkulun tai turvallisuusjärjestelyiden hoitamisesta.

Henkilötietoja ei syötetä avoimiin tekoälypalveluihin.

Toimintaohjeet ja ilmoitusmenettelyt

VIOLA reagoi viipymättä lapsen turvallisuutta koskevaan huoleen riippumatta siitä, onko epäilty epäasiallinen käytös, väkivalta tai kaltoinkohtelu tapahtunut VIOLAn toiminnassa vai muualla, esimerkiksi kotona, koulussa, harrastuksessa tai verkossa. Nämä ohjeet koskevat sekä VIOLAn toiminnassa havaittuja tilanteita, että lapsen tai muun henkilön kertomaa huolta. Lapsi tai aikuinen voi ilmoittaa turvallisuushuolesta, epäasiallisesta toiminnasta tai läheltä piti -tilanteesta ilman varmuutta tai näyttöä tapahtuneesta. Huolesta voi kertoa VIOLAssa omalle työntekijälle tai kenelle tahansa työntekijälle suullisesti tai kirjallisesti. Lasta autetaan ilmoittamisessa, ja hän voi ottaa tuekseen turvallisen aikuisen.

Kaikissa tilanteissa arvioidaan lapsen välitön turvallisuus, järjestetään tarvittava tuki ja tehdään lain edellyttämät viranomaisilmoitukset. Työntekijöillä on lastensuojelulain 25§ mukainen ilmoitusvelvollisuus ja rikosepäilyssä lain ehtojen täyttyessä ilmoitusvelvollisuus poliisille. Jos huoli koskee VIOLAn puolesta toimivaa henkilöä tai toiminnan turvallisuutta, asia käsitellään lisäksi järjestön sisäisen, esteettömän menettelyn mukaisesti. Muualla tapahtunutta kaltoinkohtelua koskevassa huolessa VIOLA tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen ja toimii oman tehtävänsä mukaisesti yhteistyössä viranomaisten ja muiden auttavien tahojen kanssa.

Kun huoli herää, toimi näin:

1. Kuuntele lapsen kertoma huoli rauhassa ja arvioi turvallisuusnäkökulma
Jos lapsi on välittömässä vaarassa, soita 112 ja järjestä kiireellinen apu. Kuuntele lasta rauhallisesti, syyllistämättä ja johdattelematta. Ota lapsen kertoma ja hänen kokemuksensa vakavasti. Kerro lapselle ymmärrettävästi mitä tietoa ja kenelle joudutaan antamaan avun järjestämiseksi.

2. Kirjaa kuulemasi ylös ja huolehdi viranomaisilmoituksista
Kirjaa viipymättä olennaiset havainnot, lapsen oma-aloitteinen kertomus mahdollisimman sanatarkasti sekä Violan toimesta tehdyt turvaamistoimet. Säilytä tiedot suojatusti.

Tee lakisääteinen lastensuojeluilmoitus ja tarvittaessa ilmoitus poliisille viipymättä niiden edellytysten täyttyessä. Erota ilmoituksessa lapsen oma kertomus työntekijän havainnoista ja tulkinnoista. Ilmoitusvelvollisuus on henkilökohtainen. Lakisääteiseen ilmoitukseen ei tarvita huoltajan suostumusta tai esihenkilön lupaa. Sisäinen ilmoitus, asian käsittely tai konsultaatio ei korvaa viranomaisilmoituksia eikä saa viivyttää niitä. Tarvittaessa konsultoi lapsen tilanteesta yhdistyksen esteettömiä vastuuhenkilöitä.

3. Varmista turvallinen jatkokäsittely
Jos epäily koskee huoltajaa tai muuta lapsen läheistä, sovi lastensuojelun ja tarvittaessa poliisin kanssa ennen hänen informoimistaan, milloin ja kuka kertoo asiasta.

Jos epäily koskee VIOLAn henkilöstöä tai sen puolesta toimivaa henkilöä, johtamisesta vastaava henkilö tai esteetön hallituksen edustaja varmistaa tarvittavat turvallisuustoimet. Lapsikontaktia rajoitetaan tarvittaessa lainmukaisesti. Asia käsitellään esteettömästi ja osapuolten oikeusturva huomioiden. Rikkomus voi johtaa tehtävien muuttamiseen, yhteistyön päättämiseen tai muihin lainmukaisiin toimiin. Vilpittömässä mielessä ilmoittanutta henkilöä ei rangaista, painosteta tai syrjitä.

4. Järjestä tuki ja seuraa turvallisuutta
Toiminnanjohtaja ja/tai lasten suojelun yhteyshenkilö varmistaa yhdessä lapsen työntekijän kanssa, että lapselle järjestetään tarvittava tuki selvityksen lopputuloksesta riippumatta. Yhteistyö järjestetään lapsen tarpeiden mukaan lastensuojelun, sosiaali- ja terveyspalvelujen, koulun tai varhaiskasvatuksen, poliisin ja muiden tukitahojen kanssa. Sovitaan VIOLAn yhteyshenkilö, kokonaisuutta koordinoiva taho sekä avun vastaanottamisen ja turvallisuuden seuranta. Lapsen ei tarvitse kertoa kokemuksistaan tarpeettomasti uudelleen.

Vastuut, seuranta ja toimintaperiaatteiden tarkistaminen

Vastuu näiden toimintaperiaatteiden toimeenpanosta, seurannasta ja säännöllisestä tarkistamisesta on toiminnanjohtajalla. Toiminnanjohtaja voi nimetä lasten suojelun yhteyshenkilön tukemaan toimeenpanoa, neuvontaa, koulutusta ja ilmoitusmenettelyjä.

Hallitus hyväksyy toimintaperiaatteet, varmistaa resurssit ja valvoo toteutumista. Toimeenpanosta vastaava toiminnanjohtaja huolehtii rekrytoinnista, koulutuksesta ja sovituista menettelyistä. Nimetty lasten suojelun yhteyshenkilö neuvoo, vastaanottaa huolia ja seuraa turvallisuustoimia. Jokaisella VIOLAn puolesta toimivalla on vastuu ohjeiden noudattamisesta ja huolten ilmoittamisesta.

Toimeenpanoa arvioidaan sisäisesti vähintään vuosittain. Lasten ja läheisten palaute huomioidaan arvioinnissa. Periaatteet tarkistetaan myös merkittävien lainsäädäntö-, toiminta- tai organisaatiomuutosten jälkeen. Toimintaohje ja lomakkeet tukevat toimeenpanoa. Hyväksytty asiakirja julkaistaan verkkosivuilla ja saatetaan henkilöstön, lasten, huoltajien ja kumppanien tietoon saavutettavasti.

Valmistelupäivä: 23.10.2026.

Hyväksymispäivä ja hallituksen päätös: 28.10.2026.

Voimaantulo: Heti

Seuraava sisäinen arviointi: syksy 2027

Valmistelussa käytetyt lait, asetukset ja sopimukset:

YK:n lapsen oikeuksien sopimus; kansallinen lapsistrategia; Keeping Children Safe -standardit; komission suositus (EU) 2024/1238; lastensuojelulaki 417/2007; lait 504/2002 ja 148/2014; EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki 1050/2018 sekä muu toimintaan soveltuva Suomen lainsäädäntö.